

یادداشت

بازدارندگی سخت، دیپلماسی هوشمند و بازتعریف قدرت

سیاست خارجی در دوران پساچنگ

محسن شریف‌خدائی

تخلیلگر روابط بین‌الملل

تحولات پس از جنگ‌های اخیر علیه ایران، سیاست خارجی کشور را وارد مرحله‌ای تازه کرده است؛ مرحله‌ای که در آن سه مؤلفه اصلی بیش از هر زمان دیگری اهمیت یافته‌اند: بازدارندگی سخت، دیپلماسی هوشمند و ضرورت بازتعریف قدرت. این سه مؤلفه نهنتها چارچوب رفتار خارجی ایران را شکل می‌دهند، بلکه مسیر آینده کشور را در محیطی پرتنش و متغیبر تعیین می‌کنند. در این میان، قدرت در سیاست خارجی مجموعه‌ای از ظرفیت‌های متنوع است که هر کشور برای تأثیرگذاری بر محیط پیرامونی خود از آنها بهره می‌گیرد. این ظرفیت‌ها فقط به توان نظامی محدود نمی‌شوند و ابعاد اقتصادی، سیاسی و دیپلماتیک را نیز در بر می‌گیرند. ایران در سال‌های اخیر توانسته است به نحو مطلوب بخش مهمی از توان نظامی و امنیتی خود را تقویت کند و در جنگ اخیر نیز این توانایی را آشکار کرد. اما برخی ابعاد دیگر قدرت، به‌ویژه در حوزه اقتصادی، به دلیل سال‌ها تحریم و فشار خارجی، رشد چندانی نکرده‌اند. همین نابرابری میان ابعاد مختلف قدرت است که اهمیت دیپلماسی هوشمند را برجسته می‌کند؛ دیپلماسی‌ای که می‌تواند مسیر کاهش تحریم‌ها، گشایش اقتصادی و تقویت سایر مؤلفه‌های قدرت را فراهم کند. جنگ‌های اخیر آمریکا و اسرائیل -دو قدرت نظامی و هسته‌ای- شدیدترین روبروایی مستقیم و ایستادگی از سوی ایران با دو متجاوز در سطح منطقه و جهان در دهه‌های اخیر بود. این درگیری‌ها نشان داد ایران در حوزه نظامی و امنیتی به سطحی از بازدارندگی رسیده که می‌تواند هزینه هرگونه اقدام نظامی علیه خود را افزایش دهد. دفاع جانانه و حملات متقابل، پهبادی و سایبری ایران در کنار استقامت مردم، محاسبات امنیتی طرف مقابل را تغییر و نشان داد تهران به‌خوبی توانایی واکنش متقابل را دارد. بااین‌حال، بازدارندگی سخت بدون یک چارچوب سیاسی پایدار می‌تواند به چرخه‌ای از درگیری‌های فرسایشی منجر شود. ایران اکنون بایه میان تثبیت بازدارندگی و جلوگیری از تداوم تنش تعادل برقرار کند؛ تعادلی که بدون دیپلماسی هوشمند پایدار نخواهد ماند.

در فضای پساچنگ، تفاهم آتش‌بس میان ایران و آمریکا نشان داد هر دو طرف به دنبال جلوگیری از گسترش دامنه جنگ هستند. اما آتش‌بس یک توافق نیست؛ یک توقف موقت بحران است. این توقف فرصتی ۶۰روزه برای مذاکره ایجاد کرده است؛ فرصتی کم‌نظر اما شگفت‌انگیز. این فرصت از سه عامل اصلی ناشی می‌شود: بی‌اعتمادی ساختاری میان تهران و واشینگتن، فشار بازیگران منطقه‌ای به‌ویژه اسرائیل و زمان‌بندی سیاسی در آستانه انتخابات در آن دو کشور.

در این میان، تجربه توافق غُزه برای بدای ایران درس‌آموز باشد. در آن تجربه، اعلام توافق با هیاهوی فراوان همراه شد، اما پیگیری و ادامه اجرای بخش‌های بعدی رها ماند. مرحله نخست که بر آتش‌بس موقت متمرکز بود، بدون سازوکار اجرایی پایدار باقی ماند و مرحله دوم که قرار بود به ایجاد یک سازوکار موقت برای نظارت، مدیریت و ساماندهی سیاسی منجر شود، همچنان بلاکلیف رها مانده است. این تجربه نشان می‌دهد تفاهم بدون پیگیری، نظارت و چارچوب اجرایی، نهنتها بحران را حل نمی‌کند، بلکه آن را به آینده‌ای نامعلوم موکول می‌کند. ایران باید از این تجربه استفاده کند و بداند توافق‌سازی بدون سازوکارهای اجرایی دقیق، فقط یک توقف کوتاه در مسیر بحران است. در کنار این، ایران و آمریکا با مشکلات ساختاری عمیقی روبه‌رو هستند که حل آنها با توافق‌های تاکتیکی چندان ممکن نیست. اختلافات سیاسی، امنیتی، منطقه‌ای و هویتی میان دو کشور ریشه‌دارتر از آن است که با یک توافق کوتاه‌مدت از میان برود. اما این واقعیت به معنای بن‌بست نیست. در روابط بین‌الملل تقریباً هیچ دو کشوری وجود ندارند که فاقد اختلافات جدی با یکدیگر باشند. آنچه کشورها را از بحران دائمی دور می‌کند، توانایی آنها در مدیریت تنش و جلوگیری از تبدیل اختلافات به درگیری است. ایران نیز باید در نظر داشته باشد که مدیریت تنش و کنترل بحران، در بسیاری از موارد، مسیر عملی‌تری نسبت به حل کامل اختلافات به شمار می‌آید.

در این میان، نقش اسرائیل به عنوان بازیگری تخریب‌کننده، تعیین‌کننده است. از نگاه تل‌آویو، هرگونه کاهش فشار بر ایران، محدودشدن آزادی عمل نظامی اسرائیل و بازگشت ایران به تعامل با غرب به معنای تضعیف موقعیت امنیتی این رژیم است. افزون بر این، انتخابات پیش‌روی اسرائیل فضای داخلی را قطبی کرده و هرگونه نرمش در برابر ایران را برای دولت حاضر یا دولت احتمالی آینده هزینه‌دار می‌کند. برخی تخلیلگران هشدار می‌دهند اسرائیل ممکن است برای تخریب مسیر دیپلماسی، اقداماتی تحریک‌آمیز انجام دهد؛ از حملات محدود گرفته تا عملیات سایبری و تداوم اشغال و حمله به جنوب لبنان، یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده در نتایج مذاکرات ۶۰روزه است.

در آمریکا نیز انتخابات میان‌دوره‌ای کنکره در پیش است. کاخ سفید به دنبال کاهش تنش‌های خارجی در آستانه این انتخابات است. اما مخالفان داخلی هرگونه توافق با ایران را امتیازدهی خطرناک می‌دانند. این شکاف سیاسی، فضای مانور واشینگتن را محدود می‌کند و باعث می‌شود هرگونه توافق با تهران، شکننده و موقتی باشد. بنابراین ایران باید درک دقیقی از محدودیت‌های سیاست داخلی آمریکا داشته باشد و انتظارات خود را براساس واقعیت‌های سیاسی در واشینگتن تنظیم کند.

در چنین شرایطی، سیاست خارجی ایران بعد از جنگ بر سه مسیر ممکن استوار است: نخست، تثبیت بازدارندگی و حرکت به سوی توافقی محدود؛ مسیری که با کاهش تنش و مدیریت بحران همراه است و می‌تواند بخشی از فشارهای اقتصادی را کاهش دهد. دوم، ادامه سیاست فشار متقابل و بازدارندگی فعال؛ گزینه‌ای که قدرت چانه‌زنی ایران را افزایش می‌دهد، اما می‌تواند خطر درگیری‌های جدید را بالا برد. سوم، ترکیب هوشمندانه بازدارندگی و دیپلماسی؛ مسیری که واقع‌بینانه‌ترین گزینه به نظر می‌رسد؛ حفظ قدرت بازدارندگی همراه با تداوم مذاکره و اجرای عملیات و قابل ارتقای آزادی.

در نهایت ایران پس از ۴۷ سال تحریمی، فشار اقتصادی و عقب‌ماندن از قافله توسعه، اکنون در آستانه دوره‌ای تازه قرار دارد. دوره‌ای که در آن بازسازی روابط با همسایگان، بازتعریف مناسبات با منطقه و جهان، ترمیم خرابی‌ها، رفع تحریم‌ها، جذب سرمایه‌های خارجی و ارائه چهره‌ای جدید از ایران پساچنگ ضروری است. ایران توانست در جنگ اخیر توانایی خود را در قدرت نظامی به جهان نشان دهد، اما قدرت سخت بدون پشتوانه اقتصادی پایدار نمی‌ماند. آینده ایران در گرو آن است که این عدم توازن را از طریق دیپلماسی هوشمند جبران کند؛ دیپلماسی‌ای که بتواند تحریم‌ها را کاهش دهد، روابط اقتصادی را بازسازی کند و مؤلفه اقتصادی قدرت را به سطحی برساند که با توان نظامی و امنیتی کشور هم‌افزا شود. فقط در این صورت است که بازدارندگی ایران پایدار، قابل اتکا و تبدیل‌شونده به توسعه ملی خواهد بود.

شرق: تهران این روزها در آستانه برگزاری مراسمی قرار گرفته است که به گفته مسئولان، یکی از گسترده‌ترین و مهم‌ترین آیین‌های بدرقه در تاریخ جمهوری اسلامی ایران خواهد بود؛ مراسم وداع، تشییع و تدفین رهبر شهید انقلاب و اعضای خانواده ایشان که در جریان جنگ رمضان و حملات اسرائیل و آمریکا به بیت رهبری به شهادت رسیدند. هم‌زمان با آغاز شومارش معکوس برای این مراسم، دستگاه‌های اجرائی، امنیتی، فرهنگی، رسانه‌ای و دیپلماتیک کشور آخرین هماهنگی‌های خود را به پایان رسانده‌اند و مسئولان از آمادگی کامل برای میزبانی از میلیون‌ها عزادار داخلی و هزاران میهمان خارجی خبر می‌دهند. رئیس‌جمهوری با قدردانی از اقدامات معاون اول رئیس‌جمهوری و تمامی دستگاه‌ها و نهاد‌های مسئول در برنامه‌ریزی و برگزاری این مراسم، ابراز امیدواری کرد این رویداد به صحنه‌ای ماندگار در تاریخ معاصر ایران تبدیل شود. او با تأکید بر نقش وحدت ملی و هم‌گرایی کشورهای اسلامی، تصریح کرد ملت ایران مسیر عزت، استقلال و پیشرفت را با اتکا به انسجام کشور آخرین هماهنگی‌های خود را به اجازه نخواهد داد و ملت‌های مسلمان را به تسلیم وادار کند. در همین حال، رئیس قوه قضائیه نیز با صدور بیامی از مردم ایران برای حضور گسترده در مراسم وداع و تشییع دعوت کرد. او با بهره‌گیری از ادبیاتی حماسی و عاطفی، این مراسم را وداعی آمیخته با اشک و خون توصیف کرد و با یادآوری جمله مشهور شهید سیدحسن نصرالله مینی بر اینکه «ما با شهدای‌مان خداحافظی نمی‌کنیم؛ بلکه می‌گوییم به امید دیدار»، از رهبر شهید انقلاب به عنوان شخصیتی یاد کرد که اکنون در جوار اجداد مطهر خود قرار گرفته است. هم‌زمان، ستاد ملی برگزاری مراسم نیز آخرین جزئیات برنامه‌ها را تشریح کرده است. اسکندر مومنی، وزیر کشور، در جلسه هماهنگی نهایی این ستاد با عنوان «بدرقه آقای شهید ایران» اعلام کرد روند برنامه‌ریزی این مراسم از همان روزهای نخست و با پیام و نامه رهبر انقلاب آغاز شد. به گفته او، چارچوب اصلی برنامه‌ها با محوریت شورای عالی امنیت ملی، مدیریت سردار انصاری، همکاری وزارت کشور، شورای امنیت کشور و با در نظر گرفتن ملاحظات بیت رهبری تدوین شده است.
وزیر کشور با اشاره به تأکید دولت بر برگزاری رژه باشکوته‌ترین آیین گشت: «ستاد ملی برگزاری مراسم وداع و تشییع پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب» به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل شد و تمامی دستگاه‌های اجرائی از نخستین روزها در قالب کمیته‌های تخصصی فعالیت خود را آغاز کردند. او با بیان اینکه روند آماده‌سازی با سرعت و دقت پیش رفته است، اعلام کرد هیچ عقب‌ماندگی‌ای در اجرای برنامه‌ها وجود ندارد. بر اساس اعلام این ستاد، برنامه‌های رسمی از روز جمعه ۱۲ تیرماه با مراسم ادای احترام مقامات داخلی و خارجی به پیکر مطهر رهبر شهید و دیدار با خانواده ایشان در تهران آغاز می‌شود. سپس از ساعت ۶ صبح روز شنبه ۱۳ تیرماه، مراسم وداع مردمی در مصلای امام خمینی (ره) تهران برگزار خواهد شد. پس از آن، پیکر رهبر شهید و اعضای خانواده ایشان در شهرهای تهران، قم، مشهد و همچنین عراق تشییع می‌شود و در نهایت، مراسم تدفین روز پنجشنبه ۱۸ تیرماه در حرم مطهر امام رضاع) انجام خواهد گرفت. ابعاد بین‌المللی این مراسم نیز یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های آن عنوان شده است. وزیر کشور اعلام کرد با همکاری وزارت امور خارجه و دفتر امور بین‌الملل دفتر رهبری، هماهنگی‌های گسترده‌ای برای حضور هیئت‌های خارجی انجام شده و تاکنون بیش از ۴۰ کشور آمادگی خود را برای اعزام سران یا مقامات عالی‌رتبه اعلام کرده‌اند. به گفته مومنی، علاوه بر مقامات سیاسی، شخصیت‌های علمی، فرهنگی، مذهبی و دانشگاهی از

بیش از ۹۰ کشور جهان نیز برای حضور در این مراسم اعلام آمادگی کرده‌اند. همچنین برنامه‌ریزی ویژه‌ای برای حضور نمایندگان جبهه مقاومت و نیروهای نهضتی با محوریت نیروی قدس انجام شده است. ایمان عطارزاده، سخنگوی ستاد وداع، تشییع و تدفین رهبر شهید انقلاب نیز با اشاره به ابعاد بین‌المللی این مراسم اظهار کرد علاوه بر حضور گسترده مردم، شخصیت‌های برجسته سیاسی، علمی، فرهنگی و دینی از اقصی نقاط جهان در تهران حضور خواهند یافت. او افزود جزئیات مربوط به سطح هیئت‌های اعزامی و اسامی مقامات شرکت‌کننده به‌زودی از سوی وزارت امور خارجه اعلام خواهد شد. در حوزه رسانه نیز آمارهای اعلام‌شده از گستردگی بی‌سابقه پوشش خبری این رویداد حکایت دارد. عطارزاده اعلام کرد تاکنون ۱۴ هزار خبرنگار، عکاس، مستندساز و فعال رسانه‌ای برای پوشش مراسم ثبت‌نام کرده‌اند و مراحل نهایی صدور کارت آنان در حال انجام است. به گفته او، بیش از ۹۰۰ خبرنگار خارجی نیز در این مراسم حضور خواهند داشت که شامل حدود ۳۰۰ خبرنگار رسانه‌های بین‌المللی، ۳۵۰ خبرنگار رسانه‌های خارجی مقیم ایران و نزدیک به ۳۰۰ بلاگر و فعال رسانه‌ای خارجی هستند. مسئولان این حجم از پوشش رسانه‌ای را در تاریخ جمهوری اسلامی ایران کم‌سابقه توصیف کرده‌اند. هم‌زمان کمیته رسانه ستاد برگزاری نیز با همکاری دفتر حفظ و نشر آثار رهبر شهید، تدوین شعارها، نمادهای فرهنگی و محتوای رسانه‌های مراسم را به پایان رسانده است. وزیر کشور با قدردانی از همکاری رسانه ملی و سایر رسانه‌ها، این اقدامات را گامی در راستای تقویت ایجاد فرهنگ ملی مسالم دانست. در کنار برنامه‌ریزی‌های اجرائی، ملاحظات امنیتی نیز بخش مهمی از تدارکات مراسم را تشکیل می‌دهد. مومنی اعلام کرد شورای عالی امنیت ملی نشست‌های تخصصی متعددی در تهران، قم و خراسان رضوی برگزار کرده و تمامی دستگاه‌های مسئول برای حفظ امنیت، سلامت و رفاه شرکت‌کنندگان در آماده‌باش کامل قرار دارند. او همچنین از استقرار قرارگاه‌های عملیاتی برای واکنش سریع به هرگونه رخداد پیش‌بینی‌نشده خبر داد و تأکید کرد نظارت دقیق بر اجرای برنامه‌ها در تمامی مراحل در دستور کار قرار گرفته است. وزیر کشور این مراسم را نقطه عطفی در تاریخ انقلاب اسلامی توصیف کرد. در همین راستا، حجت‌الاسلام نوری، رئیس مرکز رسیدگی به امور مساجد، جزئیات تمهیدات پیش‌بینی‌شده

ایران برای برگزاری یکی از بزرگ‌ترین آیین‌های وداع تاریخ خود آماده می‌شود

تهران در آستانه بدرقه «رهبر شهید انقلاب»

در مصلای تهران از تشریح کرد. به گفته او، ورود مردم از چهار ضلع اصلی مصلی امکان‌پذیر خواهد بود و برای هر بخش، درهای مشخصی در نظر گرفته شده است تا مدیریت جمعیت با سهولت بیشتری انجام شود. او افزود تمامی صحن‌ها و محوطه‌های مصلی به سامانه‌های یکپارچه صوت و تصویر مجهز شده‌اند تا شرکت‌کنندگان از هر نقطه بتوانند مراسم را مشاهده کنند. همچنین شبستان شمالی و بام شبستان نیز برای حضور خانواده‌ها آماده‌سازی شده است. در استان‌ها نیز برنامه‌های بزرگداشت هم‌زمان برگزار خواهد شد. حجت‌الاسلام محمدرضا میرتاج‌الدینی، مسئول کمیته بزرگداشت رهبر شهید انقلاب در استان‌ها، با اشاره به جایگاه رهبری شهید گفت شهادت ایشان نهنتها ایران، بلکه جهان اسلام را داندگار کرد و پرچم عزت و استقلال کشور را بار دیگر در کانون توجه ملت‌ها قرار داد. او با توصیف رهبر شهید به عنوان نماد شجاعت، درایت و مقاومت، افزود حضور و سخنان او برای ملت‌های مظلوم الهام‌بخش بود و تحلیل‌هایش در عرصه سیاسی بسیاری از ابهام‌ها را برطرف می‌خواهد. هم‌زمان با برگزاری مراسم، وزارت ارتباطات نیز از آمادگی کامل برای ارائه خدمات ارتباطی خبر داده است. سیدستار هاشمی، وزیر ارتباطات، با اشاره به هم‌زمانی مراسم تشییع و برنامه‌های اربعین حسینی، اعلام کرد تمامی ظرفیت‌های ارتباطی کشور برای ارائه خدمات مناسب به مردم و زائران به کار گرفته خواهد شد. او همچنین از برنامه‌ریزی برای تقویت پوشش مخابراتی مسیرهای منتهی به مرزها و رفع نقاط کور ارتباطی خبر داد و بر لزوم ارتقای کیفیت خدمات در روزهای پیش‌رو تأکید کرد. در حوزه امنیت ملی نیز دبیر شورای عالی امنیت ملی اعلام کرد پرونده انتقام‌خون رهبر شهید انقلاب و سایر شهدای این حادثه همچنان مفتوح است و آمران و عاملان این حمله در زمان مقتضی پاسخ اقدامات خود را دریافت خواهند کرد. از سوی دیگر، حضور هیئت‌های خارجی همچنان در حال افزایش است. سفیر جمهوری اسلامی ایران در روسیه اعلام کرد دیمیتری مدودف، نایب‌رئیس شورای امنیت فدراسیون روسیه، به عنوان فرستاده ویژه ولادیمیر پوتین در مراسم تشییع حضور خواهد یافت. همچنین هیئت‌ای وزارت امور خارجه روسیه، نمایندگان کلیسای ارتدوکس، مقنن‌ان اهل سنت و شماری از علمای شیعه این کشور نیز در تهران حاضر خواهند شد. بر اساس اعلام منابع رسمی، جودت یلماز، معاون رئیس‌جمهور ترکیه، به همراه معاون وزیر خارجه این کشور و جمعی دیگر از مقامات ترک در مراسم شرکت خواهند کرد. از کوبا نیز والتر بالوآ کارسیلا، وزیر آموزش عالی، به همراه آرماندو وراگارا، مدیرکل بخش آفریقای شمالی و خاورمیانه وزارت امور خارجه این کشور، برای حضور در مراسم راهی تهران می‌شوند. همچنین هیئتی از پاکستان به همراه بلال بوتو زرداری و تعدادی از مقامات عالی‌رتبه این کشور روز جمعه وارد تهران خواهند شد. سفیر جمهوری اسلامی ایران در گرجستان نیز از سفر میخائیل کاولاشویلی، رئیس‌جمهور گرجستان، برای شرکت در این مراسم خبر داده است. با نزدیک‌شدن به زمان آغاز آیین وداع، تهران در حال آماده‌شدن برای میزبانی از مراسمی است که به گفته مسئولان، علاوه بر ابعاد ملی، بزاتب گسترده‌ای در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی خواهد داشت. حضور گسترده مردم، مشارکت ده‌ها کشور، پوشش رسانه‌ای کم‌سابقه و تدارکات وسیع اجرائی، امنیتی و فرهنگی، این مراسم را به یکی از مهم‌ترین رویدادهای پیش‌روی کشور تبدیل کرده است. رویدادی که مسئولان امیدوارند در حافظه تاریخی ایران معاصر به عنوان یکی از ماندگارترین آیین‌های ملی ثبت شود.

روایت «شرق» از جنگ تازه صدوسیما؛ چراگفت‌وگوی قالیباف سانسور و قطع شد ؟

گروگان‌گیری روایت در ساختمان شیشه‌ای

محمد مهاجری؛ باید از طریق سران سه قوه، مجمع تشخیص مصلحت نظام و اصل ۱۷۵ قانون اساسی، مدیریت صدوسیما عوض شود
بیرو نقدها و تحلیل‌ها درباره قطع مصاحبه محمدباقر قالیباف، محمد مهاجری هم در کپ‌وگفتش با «شرق» معتقد است: «ریشه این بحران را نباید صرفاً در مدیریت سازمان صدوسیما جست‌وجو کرد، بلکه این مسئله را باید در چارچوب ساختار کلان حکمرانی رسانه‌ای کشور بررسی کرد». این فعال رسانه‌ای با بیان اینکه صدوسیما «جزئی از نظام حکمرانی کشور» است، باور و تأکید دارد: «صدوسیما نباید توان بدهد‌ای منفک از ساختار کلی مدیریت کشور داشته‌اند. تفاوت این سازمان با سایر بخش‌ها در آن است که چون یک رسانه فرایگر است، ضعف‌های حکمرانی در آن بسیار سریع‌تر و آشکارتر از سایر حوزه‌ها خود را نشان می‌دهد. به همین دلیل افکار عمومی تقریباً به‌صورت روزانه با گامتی‌های آن مواجه می‌شود».
این فعال سیاسی اصولگرا ضمن اشاره به عملکرد مدیران سه‌سال‌های اخیر افزود: «به اعتقاد من، صدوسیما دست‌کم در یک دهه گذشته، به‌ویژه در دوره دو رئیس اخیر، در برهنه‌ترین شکل خود در عین حال کم‌ترین‌تر وضیعت خود قرار گرفته است».
جالب اینجاست که مهاجری، با وجود انتقادهای گسترده به عملکرد رئیس سازمان صدوسیما، خاطرنشان می‌کند: «شخص رئیس سازمان، مسئله اصلی نیست». به تعبیر او، «جلی مقصر اصلی نیست و دلیلش آن است که اساساً او را مدیر تصمیم‌گیر صدوسیما تلقی نمی‌کنم».
با چنین برداشتی، این روزنامه‌نگار اصولگرا تصریح می‌کند در صدوسیما، هرکسی صبح زودتر به محل کار برسد، تصمیم می‌گیرد چه چیزی‌روی آنتن برود و چه چیزی حذف شود. بنابراین سهم جلی، اگر تقصیری متوجه او باشد، این است که مسئولیتی را پذیرفته که اقتدار و استقلال لازم برای اداره آن را ندارد».
مهاجری راهکار برون‌رفت از وضعیت کنونی را صرفاً در تغییر مدیران خلاصه نمی‌کند و معتقد است: «باید اصلاحات ساختاری در دستور کار قرار بگیرد». به گفته او: «سران سه قوه باید با تدوین یک نقشه راه جامع، پیشنهاد اصلاح ساختار صدوسیما را به رهبر معظم انقلاب ارائه کنند تا امکان بازنگری در شیوه اداره این سازمان فراهم شود».

او همچنین با اشاره به اصل ۱۷۵ قانون اساسی تأکید کرد: «به نظر من، با استفاده از ظرفیت مجمع تشخیص مصلحت نظام، باید مجوزی برای اصلاح سازوکار اداره صدوسیما اخذ شود؛ زیرا مدل کنونی دیگر پاسخ‌گوی نیازهای جامعه نیست». این روزنامه‌نگار «فرضی‌سازی بخشی از ظرفیت‌های رسانه ملی را یکی از مهم‌ترین راهکارهای اصلاح وضعیت موجود دانست»؛ و افزود: «صدوسیما امروز یکی از برهنه‌ترین مجموعه‌های رسانه‌ای منطقه است. اگر قرار بود این سازمان هزینه‌های خود را از محل درآمد‌هایش تأمین کند، با این شیوه اداره، قطعاً امکان ادامه فعالیت نداشت. بنابراین ایجاد شبکه‌های خصوصی در کنار رسانه ملی، ضمن کاهش بار مالی دولت، فضای رقابتی سالمی ایجاد می‌کند و کیفیت تولیدات را نیز ارتقا خواهد داد».
مهاجری در پایان آمارهای رسمی درباره میزان مخاطبان صدوسیما را نیز محل تردید دانست و خاطرنشان کرد: «اعلام ارقامی مانند ۷۰ یا ۸۰ درصد مخاطب، بدون سنجش‌های مستقل، فاقد اعتبار است. بهترین داور، افکار عمومی است و اگر یک نظر سنجی واقعی و بی‌طرفانه انجام شود، میزان رضایت مردم از عملکرد صدوسیما به‌روشنی مشخص خواهد شد».

ترامپ و نیز تبیین پیام راهبردی رهبر معظم انقلاب در ۲۸ خرداد را نیز در بر می‌گرفته است. این اقدام با واکنش شماری از نمایندگان مجلس و فعالان سیاسی روبه‌رو شد. مجتبی زارعی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس، در یادداشتی با انتقاد شدید از عملکرد صدوسیما، این اقدام را «موسوبی با روایت ترامپ در جنگ شناختی» توصیف کرد و مدعی شد «یک باند خودسر» در این سازمان، برخلاف مصالح کشور، اقدام به قطع سخنان رئیس مجلس کرده است. کامل انواب، دبیر کل جمعیت پیشرفت و عدالت نیز در واکنشی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «در حالی که صدوسیما طی ماه‌های اخیر ساعت‌های طولانی آنتن خود را در اختیار برخی چهره‌های منتقد و مخالف قرار داده است، توضیحات رئیس مجلس درباره تفاهم اخیر را در مهم‌ترین بخش آن متوقف می‌کند؛ موضوعی که به گفته او، پرسش‌های جدی درباره رویکرد مدیریتی رسانه ملی ایجاد کرده است.

مخالفت با مذاکرات با جاشی فوتبال

صدوسیما بار دیگر با اقدامی بحث‌برانگیز، مخالفت خود با روند تفاهم ایران و آمریکا را این‌بار در قالب یک برنامه ورزشی به نمایش گذاشت. در میانه برنامه «ام ۲۶» که به تحلیل دیدار برزیل و ژاپن در جام جهانی اختصاص داشت، ناگهان بخش‌هایی از سخنان رهبر شهید انقلاب در پنجم آذر ۱۴۰۱ درباره بی‌اعتمادی به آمریکا و بی‌ثربودن مذاکره بخش شد؛ سخنانی که در بستر سیاسی و امنیتی متفاوتی ایراد شده بود. این در حالی است که تفاهم اخیر تهران و واشینگتن با تصمیم کلیت نظام و رای مثبت اکثریت اعضای شورای عالی امنیت ملی به دست آمده است. منتقدان معتقدند بازیشن گزینشی این اظهارات، از هم در فضایی کاملاً نامرتب، تلاشی برای القای تعارض میان روند مذاکرات کنونی و مواضع رهبری است. از نگاه آنان، صدوسیما با سیاسی‌کردن یک برنامه فوتبالی، بار دیگر نشان داد در مسیر مخالفت با روند مذاکرات، حتی از آنتن رویدادهای ورزشی نیز به عنوان ابزار روایت‌سازی سیاسی استفاده می‌کند و این در حالی است که تفاهم اخیر ایران و آمریکا با تأیید عالی‌ترین سطوح نظام، این جمله موافق رهبری در صورت مثبت ۱۲ نفر از ۱۳ عضو شورای عالی امنیت ملی، به تصویب رسیده است.

وقتی محتوای سخنان قالیباف، دلیل سانسور و قطع مصاحبه‌اش می‌شود

همان‌گونه که از مجموعه واکنش‌ها و انتقادهای مطرح‌شده برمی‌آید، به نظر می‌رسد علت اصلی سانسور و توقف گفت‌وگوی ضبط‌شده محمدباقر قالیباف، بیش از هر چیز به محتوای سخنان او بازمی‌گردد. از نخستین روزهای برقراری آتش‌بس، امضای تفاهم اولیه میان روسای جمهوری ایران و ایالات متحده و آغاز مذاکرات در سوئیس، صدوسیما رویکردی آشکار در قبال این تحولات اتخاذ کرد و بخش قابل توجهی از آنتن خود را در دیدگاه‌های منتقدان و مخالفان روند مذاکرات اختصاص داد. در چنین فضایی، طبیعی بود تبیین مواضع رسمی از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی و رئیس هیئت مذاکره‌کننده ایران درباره ضرورت مذاکرات، تشریح مفاد تفاهم‌نامه و ترسیم چهره‌انداز گفت‌وگوهای پیش‌و با آمریکا، با این رویکرد رسانه‌ای همخوان نباشد. از همین منظر، بسیاری معتقدند جلوگیری از انتشار کامل این گفت‌وگو، بیش از آنکه یک

عبدالرحمن فتح‌اللهی؛ قطع ناگهانی گفت‌وگوی تلویزیونی محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی و رئیس هیئت مذاکره‌کنندگان کشورمان در شامگاه سه‌شنبه، آن هم در حالی که این برنامه از پیش ضبط شده و پس از طی مراحل معمول تولید، برای پخش در اختیار سازمان صدوسیما قرار گرفته بود، به تازه‌ترین و در عین حال برجسته‌ترین مناقشه درباره عملکرد رسانه ملی بدل شده است. این رخدادی که بی‌شک فراتر از یک تصمیم رسانه‌ای سخنان رئیس مجلس کرده است. کاملاً نواب، دبیر کل جمعیت پیشرفت و عدالت نیز در واکنشی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «در حالی که صدوسیما طی ماه‌های اخیر ساعت‌های طولانی آنتن خود را در اختیار برخی چهره‌های منتقد و مخالف قرار داده است، توضیحات رئیس مجلس درباره تفاهم اخیر را در مهم‌ترین بخش آن متوقف می‌کند؛ موضوعی که به گفته او، پرسش‌های جدی درباره رویکرد مدیریتی رسانه ملی ایجاد کرده است.

قطع و سانسور مصاحبه قالیباف واکنش‌ها

گفت‌وگوی تلویزیونی محمدباقر قالیباف که با هدف تشریح آخرین تحولات مربوط به تفاهم اخیر و ارائه گزارشی از روند مذاکرات و پیگیری‌های انجام‌شده تهیه شده بود، در حالی از صدوسیما پخش می‌شد که به‌صورت ناگهانی متوقف شد. پس از آن نیز مشخص شد علاوه بر توقف بخش برنامه، بخش‌هایی از این گفت‌وگو نیز پیش از انتشار حذف شده است. براساس اطلاعات منتشرشده و بنا بر روایت خبرآنان، سازمان صدوسیما افزون بر حذف یک بخش حدود ۲۰دقیقه‌ای از این گفت‌وگو، حدود ۵۵ ثانیه از سخنان رئیس مجلس را نیز سانسور کرده است. قالیباف در این بخش که هرگز از رسانه ملی پخش نشد، با اشاره به انتقادها درباره برخی سازوکارهای اقتصادی و نقفی گفته بود: «سؤال من این است که خریدهای قبلی این اقدام که در طول ۱۵ سال گذشته انجام می‌شده، از کجا بوده است؟ آیا آل‌سیی اینها در لندن باز می‌شد یا نه؟ چرا امروز این موضوع محل بحث شده است؟» او سپس تأکید کرده بود: «چون نمی‌خواهند بپذیرند که صادرات نفت با مجوز آفک انجام می‌شود. این قدرت جنودر جمهوری اسلامی است؛ به آن افتخار کنید و پای آن بایستید. این دست‌نکست آمریکاست و ما با عزت آن را انجام دادیم». در پی این اتفاق، مرکز رسانه مجلس شورای اسلامی بامداد چهارشنبه با صدور اطلاعیه‌ای، جزئیات بیشتری از ماجرا را تشریح کرد. در این اطلاعیه آمده است گفت‌وگوی تبیینی رئیس مجلس، در اجرای دستور رهبر معظم انقلاب درباره پیگیری شروط تعیین‌شده در یادداشت تفاهم اسلام‌آباد، بیش از دو ساعت پیش از زمان پخش در اختیار سازمان صدوسیما قرار گرفته بود. اما این سازمان بدون اطلاع یا هماهنگی با مجلس، بخش برنامه را از میانه آن متوقف کرده است. مرکز رسانه مجلس همچنین اعلام کرد بخش‌های حذف‌شده صرفاً به موضوع پادشده محدود نبوده و مباحث مهم دیگری از جمله پاسخ به ادعای بازرسی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از سایت‌های هسته‌ای ایران، جزئیات پیگیری آزادسازی کامل دریای خزر، بلوکه‌شده کشور، تشریح اعتبار ۳۰۰ میلیارد دلاری بازسازی مندرج در متن تفاهم، پاسخ به اظهارات دونالد